

▲ Studentė S. Pielikytė ir dėstytojas V. Rudokas.
▼ VDA Klaipėdos fakulteto dekanas prof. A. Klimas.

▼ VDA fakulteto studentai su dėstytojais. Nidos meno kolonija, 2013 m. Iš kairės: V. Rudokas, A. Klimas, E. Urbonavičiūtė, A. Macijauskaitė, A. Vyšniūnas, L. Gauslys, S. Kubilė, T. Medzelas, S. Plikiytė.

ARCHITEKTŪROS STUDIJOS KLAIPĖDOJE – DAR VIENA ARCHITEKTŪROS MOKYKLA LIETUVOJE

ALGIS VYŠNIŪNAS,
VGTU Urbanistikos katedros profesorius

2013 m. kovo 20 d. Vilniaus dailės akademijos (VDA) Senatas patvirtino regioninio padalinio – Klaipėdos fakulteto steigimą, tai leido pradėti vykdyti keturias naujas studijų programas: grafinio dizaino, interjero dizaino, šiuolaikinio meno ir medijų, architektūros (su urbanistikos specializacija). 2014 m. sausio 14 d. VDA Klaipėdos fakulteto naujose patalpose įvyko pirmoji architektūros studentų kursinių projektų peržiūra. Tai unikalus faktas, nes iki tol architektūros studijos Klaipėdoje nevyko.

el.p. algis.vysniunas@gmail.com, mob. 8 600 126 35

▲ VDA Klaipėdos fakulteto studentė
E. Urbonavičiūtė prie savo kursinio projekto.

mas toli gražu nėra idealus ir kad kiekviena architektūros mokykla turėtų siekti kokybiškiau parengti specialistus. Konkurencija yra sveikas dalykas, todėl sveikintina bet kokia nauja alternatyva.

Architektus rengia VDA (Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos fakultetai), Vilniaus Gedimino technikos universitetas (VGTU, Architektūros fakultetas Vilniuje) ir Kauno technologijos universitetas (KTU, Statybos ir architektūros fakultetas Kaune), todėl gali kilti klausimas – ar tikrai reikalinga dar viena aukštoji architektūros mokykla? Norint geriau suprasti situaciją, reikia pažvelgti į kontekstą.

Kitaip nei kitos aukštosios mokyklos, VDA vykdo nuoseklią regioninę plėtrą², todėl logiška, kad Vakarų Lietuvos regione pradedami rengti vietiniai specialistai. Tai yra reali, o ne formalistinė deklaratyvi regioninė politika. Galioja logika – **jeigu priimtina regioninių universitetų idėja, tai kodėl turėtų būti nepriimtina regioninių architektūros mokyklų idėja?** Yra teigiančiųjų, kad architektų parengiamas ir taip per daug, todėl naujų mokyklų nebereikia. Tai netiesa, nes svarbu ne kiekis, o kokybė. Jeigu kas nors nesutinka su šiuo teiginiu, tegul atsako į klausimą: **kodėl universitetai suteikia tik kvalifikacinį laipsnį** (architektūros bakalaurs), **bet ne profesinę kvalifikaciją** (atestuotas architektas)³? Akivaizdu, kad architektūros bakalauro skaičius nieko nereiškia. Tai negali būti argumentas, kalbant apie naujų architektūros mokyklų steigimą.

Per pastaruosius penkerius metus universitetuose įkurta daug naujų padalinių, kurie savo pavadinimuose naudoja

žodį „urbanistika“. VDA įkurtas **Urbanistikos** architektūros ir dizaino institutas (UADI), KTU įkurtas Architektūros ir **urbanistikos** tyrimų centras (AUCI), Klaipėdos universiteto (KU) įkurtas Architektūros, **urbanistikos** ir dizaino centras „Baltijos kraštovaizdžiai“. 2013 m. VGTU Aplinkos inžinerijos fakulteto Miestų statybos katedros mokslininkai išleido vadovėlį „**Urbanistika**: procesai, problemos, planavimas, plėtra“⁴. Nuo 2014 m. KTU Architektūros ir kraštovarkos katedra pakeitė pavadinimą į Architektūros ir **urbanistikos** katedros. Tai rodo didelį susidomėjimą urbanistikos mokslu ir menu. Todėl nieko keista, kad ieškoma naujų architektų rengimo formų, praplečiančių architekto profesijos sampratą. Projektavimo objektu tampa ne tik pastatas ar jo forma, bet ir erdvinis kontekstas, t. y. visa tai, kas yra tarp pastatų. Tai suvokia ne visi, nes egzistuoja skirtingos urbanistikos sampratos ir jos tarsi „plaukioja“ tarp urbanistinio projektavimo ir teritorijų planavimo, kuris iš esmės tėra teisinis mechanizmas, norint suderinti viešuosius ir privačius interesus.

2013 m. VDA parengta bakalauro studijų programa **urbanistinių** kompleksų architektūra, architektūros krypties (K100), urbanistinio projektavimo šakos (K120)⁵. Programos paskirtis – **parengti architektą urbanistą, t. y. specialistą, gebantį dirbti architektūrinio ir urbanistinio projektavimo srityje**, kuris mokymosi proceso metu įgyja sisteminių žinių apie architektūrinę ir urbanistines struktūras ir sugeba jas tinkamai taikyti. Anksčiau niekas net nebandė rengti tokių programų, nors naujas studijų klasifikatorius veikė jau kelerius metus. Tai reiškia, kad programa neaktuali kitoms architektūros mokykloms. Maža to, dauguma esamų mokyklų pradėjo komentuoti dalykus, nesusijusius su architekto profesija – teritorijų planavimas, ekologija, planavimo teisinė bazė, kraštovarka ir pan. Tokiu atveju miesto nominalių urbanistinių erdvių architektūrinio projektavimo klausimai lieka šone. Minėtoji studijų programa dėl kai kurių politikų ir valdininkų formalaus ir visiškai nelogiško požiūrio liko neužregistruota Studijų kokybės vertinimo centre (SKVC), todėl VDA vadovybė nusprendė VDA Klaipėdos fakultete įveiksminti jau veikiančią architektūros studijų programą. Norą studijuoti pagal šią studijų programą norą pareiškė šeši studentai – Laimonas Grauslys, Simona Kubilė, Alma Macijauskaitė, Tomas Medzėlas, Simona Pielikytė ir Eglė Urbonavičiūtė. Tai yra labai motyvuoti jauni žmonės, užsibrėžę tikslą tapti architektais. Dauguma jų yra studijavę kitose aukštosiose mokyklose (landšafto architektūrą, inžinerijos mokslus), todėl buvo galimybė įskaityti tam tikrą kreditų skaičių. Nutarta juos priimti į trečią kursą, bet su sąlyga, kad jie atsiskaitys už žemesnių kursų trūkstamus kreditus ir parengs antro kurso kursinį projektą. Taip nutarta dėl to, kad konstatuotas labai skirtingas pradinis pasirengimas architektūros studijoms.

Ši konkreiti situacija galutinai parodė, kad teisūs buvo Lietuvos architektų rūmai (LAR), atsisakę suteikti architekto profesinę kvalifikaciją kitų studijų programų absolven-

tams. Kalbame apie absolventus, baigusius studijų programą kraštovaizdžio architektūra (KTU ir KU) ir inžinerinė architektūra (VGTU). Minėtų studijų programų absolventai tikrai neatitinka reikalavimų, keliamų profesionaliems architektams. Pagrindinis trūkumas – nekokybiški žemo meninio lygio kursiniai projektai arba jų nebuvimas. Analogiškai LAR „išbrokavo“ ir magistrantūros studijų programos architektūros teorija ir istorija (VGTU) absolventus, nes būdavo atvejų, kai architektūros magistro laipsnis suteikiamas be pagrindinių (bakalauro) studijų.

Taip studentai turėjo parengti du kursinius projektus: 1) antro kurso projektas „Viešbutis gamtinėje aplinkoje“ ir 2) trečio kurso projektas „Daugiabutis gyvenamas namas“. Užduotys kursiniam projektui turi atitikti galiojančius studijų programos aprašus ir tikslus, keliamus šiems moduliams. Kita vertus, reikėjo išsiaiškinti kai kurias sampratas. Ypač tai pasakytina apie antro kurso kursinį projektą, nes skirtingose mokyklose kitaip suprantamas modulio „Viešbutis gamtinėje aplinkoje“ tikslas ir pagrindinis objektas. Šioje vietoje svarbu kai kuriuos dalykus paaiškinti. Egzistuoja du iš esmės skirtingi požiūriai.

1. Aplinkosauginis požiūris. Komentuojama socialinė valstybės politika, rekreacijos ir turizmo plėtros Lietuvoje strategijos kryptys. Kalbama apie rekreaciją kaip smulkų ir vidutinį verslą, apie poilsiautojų poreikius, ekonominius ir socialinius projektuojamų kompleksų aspektus ir t. t. Rekomenduojama laikytis galiojančių teisės aktų, kuriais reikalaujama išlaikyti norminius atstumus nuo vandens telkinių, gamtinių draustinių ir pan. Tokia samprata tinka aplinkosaugos studentams arba valdininkams kaip architektūros pradžiamokslis, nes kalbama apie rekreacijos reikšmę šiuolaikinėje visuomenėje ir apie rekreacijos problemas apskritai. Akivaizdu, kad tokiu atveju apie rekreaciją kalbama kaip apie socialinę funkciją, bet ne apie kokybiškas architektūros ir urbanistikos studijas. Mano giliu įsitikinimu, dėstytojai, kurie propaguoja tokį požiūrį, taip maskuoja savo architektūrinę nekompetenciją.

▲ VDA Klaipėdos fakulteto studentas
T. Medzėlas prie savo kursinio projekto.

2. Architektūrinis požiūris. Pagal šį požiūrį gamtiniai elementai (reljefas, vandens telkiniai, želdynų masyvai ir t. t.) traktuojami kaip kūrybos priemonė, t. y. architekto kūrybinės veiklos instrumentai. Būtent toks požiūris atitinka architektūros studijų programos apraše deklaruojamus tikslus. Būtent taip galima užtikrinti programos numatomų rezultatų sąsajas su modulių rezultatais bei studijų ir studentų rezultatų vertinimo metodais. Tokiam požiūriui realizuoti reikalinga konkreti architekto profesinė kompetencija.

Kai studentas įgauna profesinių įgūdžių, tada galima aiškinti apie realiaame gyvenime galiojančią apribojimų ir draudimų sistemą.

S

ProSama 5G
Sąmatų skaičiavimo programa

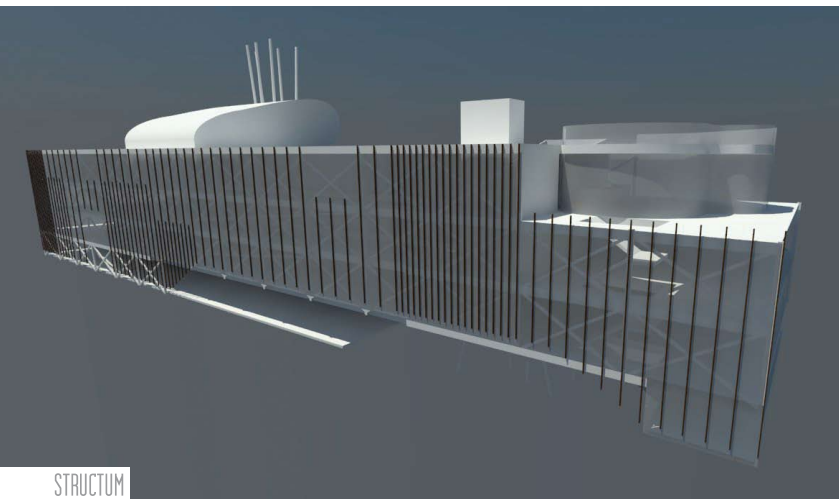
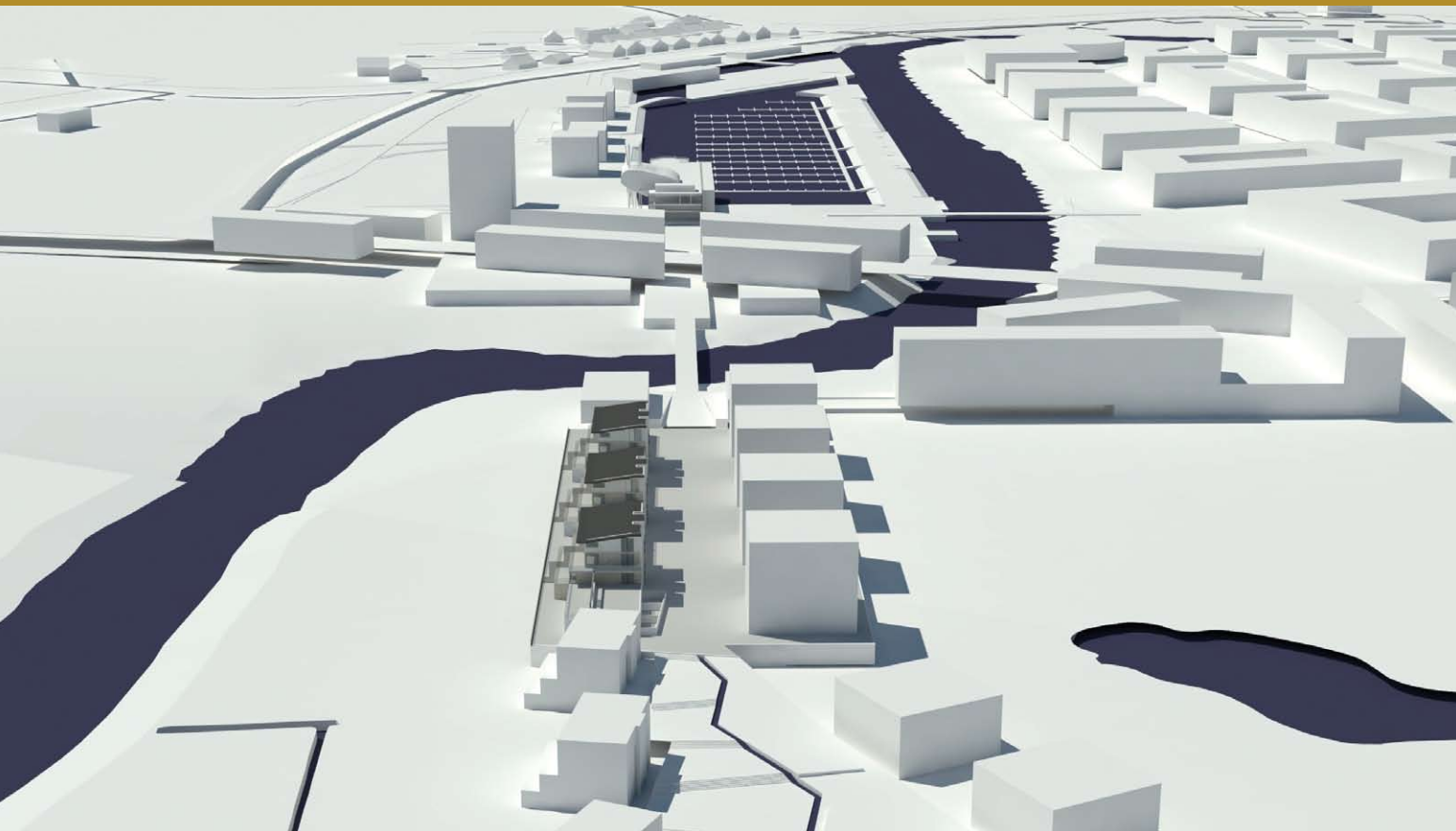
Išbandykite DEMO: www.prosama.lt

+370 679 58 797

info@dycode.net

◀▶▶ VDA Klaipėdos fakulteto studentės
E. Urbonavičiūtės kursinis projektas.

Kursiniams projektams parinktos tokios situacijos, kurios atitiktų architektūrinio ir urbanistinio projektavimo specifiką. Pagrindinis principas – turi būti gamtinių ir antropogeninių elementų derinys, o ne vien gamta ir juo labiau ne koks nors gamtinis draustinis ar kita saugoma teritorija. Situacijos numatytos prie Baltijos jūros (Klaipėdoje ir Palangoje), prie Danės upės (Klaipėdos miesto rytinėje dalyje ir senamiestyje) ir prie Kuršių marių (ties kruizinių laivų terminalu ir piliaviete).

Studentai atliko urbanistinę analizę pagal urbanistinės morfologijos, nominalių erdvių ir formantų meninės kokybės kriterijus. Analizės pagrindu sukonstruota urbanistinė architektūrinė koncepcija. Vėliau identifikuoti objektai, kuriuos reikia suprojektuoti pagal dėstytojų parengtas užduotis. Dėstyimo metodika išsiskyrė dideliu dėmesiu urbanistiniam erdviniam kontekstui. Pagrindinė dėstyimo forma – kūrybinės dirbtuvės ir individualios konsultacijos su dėstytojais. Įvertinus faktą, kad studentai daugumą dalykų girdėjo pirmą kartą, 2014 m. sausio 14 d. įvykusios kursinių projektų peržiūros rezultatai gana neblogi. Kritiškas ankstesnių studijų kitose mokyklose vertinimas yra to įrodymas. Bet koks studijų procesas neapsieina be dėstytojų. Studijų programos koordinatoriumi Klaipėdoje paskirtas VDA UADI direktorius Vaidotas Dapkevičius. Architektūros studijos Klaipėdoje vykdomos pirmą kartą per visą miesto istoriją, todėl natūralu, kad reikėjo išorinės pagalbos. Kai kurie dėstytojai atvykdavo iš kitų miestų (Vilniaus, Šiaulių). Kyla klausimas – kokia motyvacija važinėti iš kito miesto

ir dėstyti pusvelčiui? Atsakymas toks – dėstymas VDA studentams yra alternatyvus būdas įrodyti kai kuriuos dalykus, susijusius su architektūra ir urbanistika. Tai aktualu tiems, kuriems **kasdienėje darbo aplinkoje tenka susidurti su neįtikėtina architektūrine nekompetencija, dažnai dar „apsiginklavusia“ moksliniais laipsniais ir administracinėmis pareigomis.**

Reziumuojant galima teigti, kad naujos architektūros mokyklos atsiradimo faktas gali būti vertinamas dvejopai. Pagal universitetinės industrijos kriterijų, kuris yra susijęs su studijų krepšelių sistema, t. y. su valstybės finansuojamomis vietomis, – VDA Klaipėdos fakultetas yra konkurentas, todėl akivaizdu, kad esamoms mokykloms tai negali patikti. Pagal kokybės kriterijų – yra galimybė sukurti unikalią architektūros mokyklą, kokios niekur nėra. Tai įmanoma. Lieka tik klaipėdiečiams palinkėti sėkmės. ■

- 1 Algis Vyšniūnas. Kas yra architektas? Kūrėjas, proceso organizatorius, administratorius? „Archiforma“, 2013/1–2, 66-72 psl.
- 2 Įkurti nauji fakultetai Telšiuose ir Klaipėdoje, sukurtas puikus kūrybinių dirbtuvių centras Nidos meno kolonija ir pan.
- 3 Šioje vietoje reikia priminti, kad reglamentuotų specialybių profesinę kvalifikaciją yra papildomai tikrinama daugelyje profesinių organizacijų – RIBA (Anglijoje), AIA (JAV), Ordine degli architetti (Italija) ir t. t. Kodėl Lietuvoje neužtenka vienkartinio profesinio kvalifikacijos patikrinimo (egzamino forma), kuris paprastai atliekamas bakalaurui įgijus praktikos (http://en.wikipedia.org/wiki/Professional_requirements_for_architects)? Kodėl architektūrinio projekto autoriaus statusas beveik nieko nereiškia projektavimo ir statybos procese Lietuvoje be projekto vadovo statuso? Kur universitetų vieta profesinės kvalifikacijos suteikimo mechanizme? Architektas – išsilavinimas, socialinis statusas ar profesija?
- 4 Pranciškus Juškevičius, Marija Burinskienė, Gražvydas Mykolas Paliulis, Kristina Gaučė. Urbanistika: procesai, problemos, plėtra. Vilnius „Technika“, 2013, 378 psl. Knygos pavadinime žodis urbanistika duomenų bazėse pakeistas į urbanizacija. <http://leidykla.vgtu.lt/knyga/statybos-inzinerija/2521.html?itemid=14>
- 5 Ketinama vykdyti studijų programa urbanistinių kompleksų architektūra patvirtinta VDA Senate 2013 m. kovo 20 d. Nutarimo Nr. S – 2.

